

Predmet C-307/22**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 98. stavka 1.
Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

10. svibnja 2022.

Sud koji je uputio zahtjev:

Bundesgerichtshof (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

29. ožujka 2022.

Tuženik i podnositelj revizije:

FT

Tužitelj i druga stranka u revizijskom postupku:

DW

Predmet glavnog postupka

Tužba osobe DW kojom zahtijeva da joj se bez naknade preda kopija medicinske dokumentacije koja se na nju odnosi, a koja postoji kod tužene stomatologinje FT.

Predmet i osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije, osobito članka 15. stavka 3. Uredbe (EU) 2016/679; zahtjev za prethodnu odluku upućuje se na temelju članka 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 15. stavak 3. prvu rečenicu u vezi s člankom 12. stavkom 5. Opće uredbe o zaštiti podataka tumačiti na način da voditelj obrade (u ovom predmetu: liječnik koji obavlja liječenje) nije obvezan ispitaniku (u ovom predmetu: pacijent) bez naknade osigurati prvu kopiju njegovih osobnih podataka koje je obradio ako ispitanik kopiju ne traži u svrhu ostvarenja ciljeva navedenih u uvodnoj izjavi 63. prvoj rečenici Opće uredbe o zaštiti podataka, kako bi bio

svjestan obrade svojih osobnih podataka i provjerio njezinu zakonitost, nego kako bi ostvario drugu, ali legitimnu, svrhu koja nije povezana sa zaštitom podataka (u ovom predmetu: provjera postojanja zahtjeva s osnove pravne odgovornosti liječnika)?

2. U slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje:

a) Može li se i nacionalna odredba države članice donesena prije stupanja na snagu Opće uredbe o zaštiti podataka smatrati ograničenjem prava koje proizlazi iz članka 15. stavka 3. prve rečenice u vezi s člankom 12. stavkom 5. Opće uredbe o zaštiti podataka na besplatno osiguravanje kopije osobnih podataka koje je voditelj obrade obradio u skladu s člankom 23. stavkom 1. točkom (i) Opće uredbe o zaštiti podataka?

b) U slučaju potvrdnog odgovora na pitanje 2. a): treba li članak 23. stavak 1. točku (i) Opće uredbe o zaštiti podataka tumačiti na način da tamo navedena prava i slobode drugih osoba obuhvaćaju i njihov interes da ih se oslobodi troškova povezanih s predajom kopije podataka u skladu s člankom 15. stavkom 3. prvom rečenicom Opće uredbe o zaštiti podataka i drugih izdataka prouzročenih osiguravanjem kopije?

c) U slučaju potvrdnog odgovora na pitanje 2. b): može li se u skladu s člankom 23. stavkom 1. točkom (i) Opće uredbe o zaštiti podataka ograničenjem obveza i prava koji proizlaze iz članka 15. stavka 3. prve rečenice u vezi s člankom 12. stavkom 5. Opće uredbe o zaštiti podataka smatrati nacionalna odredba kojom se u odnosu između pacijenta i liječnika, kada liječnik pacijentu izdaje kopiju pacijentovih osobnih podataka iz njegove medicinske dokumentacije, uvijek i neovisno o konkretnim okolnostima pojedinačnog slučaja predviđa pravo liječnika da od pacijenta zahtijeva nadoknadu troškova?

3. U slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje i niječnog odgovora na pitanja 2. a), 2. b) ili 2. c): obuhvaća li pravo iz članka 15. stavka 3. prve rečenice Opće uredbe o zaštiti podataka u odnosu između liječnika i pacijenta pravo na predaju kopija svih dijelova medicinske dokumentacije pacijenta koji sadržavaju osobne podatke pacijenta ili je to pravo usmjereno samo na predaju kopije osobnih podataka pacijenta kao takvu, pri čemu je liječniku koji je obradio podatke prepušteno odlučiti na koji će način dotičnom pacijentu kompilirati podatke?

Navedene odredbe prava Unije

Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (u daljnjem tekstu: Opća uredba o zaštiti podataka), članak 12. stavak 5., članak 15. stavak 3. prva i treća rečenica, članak 23. stavak 1., osobito točka (i) tog stavka; uvodna izjava 63., osobito prva rečenica te uvodne izjave

Navedene nacionalne odredbe

Bürgerliches Gesetzbuch (Građanski zakonik, u daljnjem tekstu: BGB)

Članak 630.f („Dokumentiranje liječenja”)

„(1) Liječnik koji obavlja liječenje obavezan je u svrhu dokumentiranja izravno vremenski povezano s liječenjem voditi medicinsku dokumentaciju u papirnatom ili elektroničkom obliku. [...]

(2) Liječnik koji obavlja liječenje obavezan je u medicinskoj dokumentaciji pacijenta evidentirati sve postupke i njihove rezultate koji su sa stručnog stajališta bitni za trenutno i buduće liječenje, osobito anamnezu, dijagnoze, pretrage, rezultate pretraga, nalaze, terapije i njihova djelovanja, zahvate i njihove učinke, pristanke i dane informacije. U medicinsku dokumentaciju pacijenta moraju se uključiti pisma liječnika.

(3) Liječnik koji obavlja liječenje mora medicinsku dokumentaciju pacijenta čuvati tijekom razdoblja od deset godina nakon završetka liječenja, osim ako drugim propisima nisu predviđeni drugi rokovi čuvanja.”

Članak 630.g („Uvid u medicinsku dokumentaciju pacijenta”)

„(1) Pacijentu se na zahtjev bez odgađanja mora omogućiti uvid u svu medicinsku dokumentaciju koja se na njega odnosi, osim ako je uvid u dokumentaciju protivan bitnim terapijskim razlozima ili drugim bitnim pravima trećih osoba. [...]

(2) Pacijent može zahtijevati i elektroničke prijepise medicinske dokumentacije. Pacijent je obavezan liječniku koji obavlja liječenje nadoknaditi nastale troškove.

[...]”

Kratak prikaz činjenica i postupka

- 1 Osoba DW zahtijeva od osobe FT da joj bez naknade preda kopiju svih dokumenata o liječenju koji se na nju odnose i postoje kod osobe FT. Osoba FT s poslovnim nastanom u Njemačkoj je stomatologinja. Osoba DW bila je kod nje na liječenju. Ta osoba smatra da su usluge koje je pružila osoba FT bile pogrešno izvedene. Osoba FT smatra da mora osigurati kopiju pacijentove medicinske dokumentacije samo uz nadoknadu troškova.
- 2 Amtsgericht (Općinski sud) prihvatio je tužbu osobe DW. Landgericht (Zemaljski sud) odbio je žalbu osobe FT. Prema shvaćanju Landgerichta (Zemaljski sud), pravo osobe DW koje proizlazi iz članka 15. Opće uredbe o zaštiti podataka u predmetnom slučaju nije isključeno zbog toga što osoba DW zahtijeva pristup u svrhu provjere prava s osnove pravne odgovornosti liječnika. Svojom revizijom podnesenom sudu koji je uputio zahtjev osoba FT ostaje pri svojem zahtjevu za

odbijanje tužbe. Uspjeh revizije ovisi o tome je li žalbeni sud pravilno, ne čineći pogrešku koja se tiče prava, smatrao da je tužba, kao što osoba DW ističe, osnovana prema odredbama Opće uredbe o zaštiti podataka. U tu je svrhu potrebno tumačenje odredaba Opće uredbe o zaštiti podataka, osobita članka 15. stavka 3. te uredbe.

Kratak prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 3 Sud koji je uputio zahtjev upućuje na činjenicu da osoba FT prema odredbama nacionalnog prava, točnije članka 630.f i 630.g BGB-a, nije obvezna osobi DW bez naknade osigurati kopije medicinske dokumentacije koja se na nju odnosi.
- 4 Pravo osobe DW na predaju dokumentacije bez naknade moglo bi se, međutim, izravno izvesti iz članka 15. stavka 3. u vezi s člankom 12. stavkom 5. Opće uredbe o zaštiti podataka. Opća uredba o zaštiti podataka na predmetni je slučaj vremenski i materijalno primjenjiva. Iz članka 15. stavka 3. prve i druge rečenice Opće uredbe o zaštiti podataka u vezi s člankom 12. stavkom 5. proizlazi da voditelj obrade prvu kopiju osobnih podataka koji su predmet obrade u načelu mora osigurati bez naknade.

Prvo pitanje

- 5 Sud koji je uputio zahtjev svojim prvim pitanjem želi znati treba li članak 15. stavak 3. prvu rečenicu u vezi s člankom 12. stavkom 5. Opće uredbe o zaštiti podataka tumačiti na način da voditelj obrade nije obvezan ispitaniku bez naknade osigurati prvu kopiju njegovih osobnih podataka koje je obradio ako ispitanik kopiju ne traži u svrhu ostvarenja ciljeva navedenih u prvoj rečenici uvodne izjave 63., kako bi bio svjestan obrade svojih osobnih podataka i provjerio njezinu zakonitost, nego da bi ostvario drugu, ali legitimnu, svrhu koja nije povezana sa zaštitom podataka (u ovom predmetu: provjera postojanja zahtjeva s osnove odgovornosti liječnika).
- 6 Prema jednom shvaćanju, pravo na predaju ne može se temeljiti na članku 15. stavku 3. prvoj rečenici u vezi s člankom 12. stavkom 5. Opće uredbe o zaštiti podataka ako se nastoje ostvariti ciljevi različiti od onih koji se tiču pitanja zaštite osobnih podataka, dakle, ako se, kao u predmetnom slučaju, interes za dobivanje informacija zasniva na mogućnosti pripreme isticanja zahtjeva s osnove pravne odgovornosti liječnika.
- 7 Sud koji je uputio zahtjev sumnja u pravilnost takvog shvaćanja. Točno je da je svrha prava ispitanika i obveza voditelja obrade iz članka 15. Opće uredbe o zaštiti podataka ta da ispitanik bude svjestan obrade i može provjeriti njezinu zakonitost (vidjeti i presudu Suda od 20. prosinca 2017., Nowak, C-434/16, EU:C:2017:994, t. 57. u pogledu članka 12. točke (a) Direktive 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka). Međutim,

prema tekstu članka 15. Opće uredbe o zaštiti podataka, postojanje tim člankom uređenih prava i obveza ne ovisi o motivaciji ispitanika koja je u skladu s nekom od prethodno navedenih zaštitnih svrha te se od ispitanika ne zahtijeva da obrazloži svoj zahtjev za pristup i predaju kopije.

- 8 Stoga je prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev zakonodavac Unije u načelu želio prepustiti slobodnoj volji ispitanika da odluči hoće li i iz kojih će razloga isticati svoja prava iz članka 15. Opće uredbe o zaštiti podataka. U prilog tomu ide i činjenica da davanjem pristupa i kopije na temelju članka 15. Opće uredbe o zaštiti podataka ispitanik može biti svjestan obrade te provjeriti njezinu zakonitost i ako ih je zatražio iz drugih razloga, dakle, svrha odredbe može se naposljetku ostvariti neovisno o motivaciji ispitanika. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev stoga se zahtjev za predaju kopije obrađenih podataka na temelju članka 15. stavku 3. Opće uredbe o zaštiti podataka, čak i ako nije motiviran zaštitnom svrhom te odredbe, ne može smatrati ni očito neutemeljenim ni pretjeranim u smislu članka 12. stavka 5. druge rečenice Opće uredbe o zaštiti podataka.
- 9 Nije riječ ni o zahtjevu kojim se zlorabi pravo. Točno je da je Sud u svojoj presudi od 26. veljače 2019., N Luxembourg 1 i dr., (C- 115/16, C- 118/16, C- 119/16 i C- 299/16, EU:C:2019:134, t. 98., 102. i 124.) naveo da iz općeg načela prava prema kojem se pojedinci ne mogu pozivati na odredbe prava Unije u svrhu utaje ili zlouporabe proizlazi da država članica mora uskratiti korištenje odredbama prava Unije kada se na njih poziva ne kako bi se ostvarili ciljevi tih odredaba, nego kako bi se ostvarila neka pogodnost na temelju prava Unije iako su uvjeti za njezino ostvarivanje samo formalno ispunjeni. Za dokazivanje zlouporabe potrebno je, s jedne strane, dokazati ukupnost objektivnih okolnosti iz kojih proizlazi da, unatoč formalnom poštovanju uvjeta predviđenih propisima Unije, nije ostvaren cilj predviđen tim propisima i, s druge strane, dokazati subjektivni element koji se ogleda u namjeri da se ostvari pogodnost koja proizlazi iz propisa Unije umjetnim stvaranjem uvjeta potrebnih za njezino ostvarenje. Međutim, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, ta dva uvjeta iz navedene presude nisu ispunjena već stoga što zahtjev osobe DW da joj se preda kopija obrađenih podataka u skladu s člankom 15. stavkom 3. prvom rečenicom Opće uredbe o zaštiti podataka nije motiviran zaštitnom svrhom odredbe.
- 10 Prema shvaćanju suda koji je uputio zahtjev, ništa drukčije ne proizlazi ni iz presude Suda od 17. srpnja 2014., YS i dr. (C- 141/12 i C- 372/12, EU:C:2014:2081, t. 45. i 46.). Prema shvaćanju suda koji je uputio zahtjev, u tom je slučaju bila riječ o određivanju prava na pristup uzimajući u obzir njegovu zaštitnu svrhu, odnosno o tome je li se pravom na pristup prema propisima o zaštiti podataka moglo obuhvatiti pravnu analizu sadržanu u pripremnom upravnom dokumentu o izdavanju dozvole boravka. Međutim, u predmetnom je slučaju riječ o pitanju može li na pravo podnošenja zahtjeva utjecati motivacija koja se nalazi izvan okvira zaštitne svrhe.

Drugo pitanje

- 11 Pitanjima postavljenim pod 2., sud koji je uputio zahtjev želi znati kako s obzirom na Opću uredbu o zaštiti podataka treba tumačiti nacionalnim pravom predviđenu odredbu o troškovima na teret pacijenta. U tu je svrhu potrebno protumačiti članak 23. stavak 1. Opće uredbe o zaštiti podataka. U skladu s tom odredbom, na temelju prava države članice kojem podliježe voditelj obrade podataka zakonskom se mjerom može, među ostalim, ograničiti opseg obveza i prava iz članaka od 12. do 22. Opće uredbe o zaštiti podataka ako se takvim ograničenjem poštuje bit temeljnih prava i sloboda te ono predstavlja nužnu i razmjernu mjeru za zaštitu nekog od ciljeva navedenih u članku 23. stavku 1. točkama (a) do (j).
- 12 Osoba FT u tom se smislu poziva na cilj zaštite prava i sloboda drugih naveden u članku 23. stavku 1. točki (i) Opće uredbe o zaštiti podataka te ističe da je odredba o troškovima iz članka 630.g stavka 2. druge rečenice BGB-a nužna i razmjerna mjera za zaštitu legitimnih interesa liječnika koji obavlja liječenje (stomatologa).

Pitanje 2. a)

- 13 Tim je pitanjem potrebno razjasniti trebaju li se prema tim odredbama Opće uredbe o zaštiti podataka cijeliti i nacionalne odredbe koje su, kao u predmetnom slučaju članak 630.g BGB-a, donesene prije stupanja na snagu Opće uredbe o zaštiti podataka.

Pitanje 2. b)

- 14 U slučaju potvrdnog odgovora na pitanje 2. a), dakle, da se članak 630.g BGB-a među ostalim treba cijeliti prema članku 23. stavku 1. Opće uredbe o zaštiti podataka, potrebno je konkretno tumačenje članka 23. stavka 1. točke (i).
- 15 Odredbom o troškovima iz članka 630.g BGB-a u obzir se uzimaju ekonomski interesi liječnika koji obavlja liječenje te se, prema shvaćanju osobe FT, želi izbjeći situacija da pacijenti bez ikakva povoda zahtijevaju medicinsku dokumentaciju. Stoga se postavlja pitanje, treba li članak 23. stavak 1. točku (i) Opće uredbe o zaštiti podataka tumačiti na način da u toj odredbi navedena prava i slobode drugih obuhvaćaju i njihove interese da ih se oslobodi troškova povezanih s predajom kopije podataka u skladu s člankom 15. stavkom 3. prvom rečenicom Opće uredbe o zaštiti podataka i drugih izdataka prouzročenih osiguravanjem kopije.
- 16 Međutim, upitno je mogu li se pojmom prava i sloboda drugih osoba u smislu članka 23. stavka 1. točke (i) Opće uredbe o zaštiti podataka obuhvatiti i ekonomski interesi.

Pitanje 2. c)

- 17 Ako se smatra da je člankom 630.g stavkom 2. drugom rečenicom BGB-a dopušteno ograničenje obveza liječnika koji obavlja liječenje prema pacijentu, a koje proizlaze iz članka 15. stavka 3. prve rečenice u vezi s člankom 12. stavkom 5. prvom rečenicom Opće uredbe o zaštiti podataka, to bi dovelo do toga da bi pacijent troškove kopije koju mu osigurava liječnik koji obavlja liječenje u skladu s člankom 15. stavkom 3. prvom rečenicom Opće uredbe o zaštiti podataka morao uvijek snositi i u pogledu prve kopije te neovisno o konkretnim okolnostima pojedinačnog slučaja, dakle, osobito neovisno o visini troškova uistinu povezanih s izdavanjem kopije.
- 18 Navedeno rezultira pitanjem postavljenim pod 2. c), može li takvo izuzimanje određenog područja, u ovom predmetu: područje između liječnika i pacijenta u pogledu osiguravanja medicinske dokumentacije, biti nužna i razmjerna mjera u smislu članka 23. stavka 1. točke (i) Opće uredbe o zaštiti podataka. Sud koji je uputio zahtjev osobito traži da se pojasni nalazi li se ograničenje prava ispitanika predviđeno člankom 630.g BGB-a u granicama diskrecijske ovlasti priznate nacionalnom zakonodavcu člankom 23. stavkom 1. Opće uredbe o zaštiti podataka.
- 19 Sud koji je uputio zahtjev smatra da iz zahtjeva nužnosti i razmjernosti proizlazi da se odredbom o ograničenju u skladu s člankom 23. stavkom 1. Opće uredbe o zaštiti podataka u načelu mora ostaviti prostora za to da se u obzir uzmu okolnosti pojedinačnog slučaja.
- 20 Međutim, kada je riječ o članku 630.g stavku 2. drugoj rečenici BGB-a, to nije tako. Ta odredba sadržava cjelovito izuzimanje područja (u pogledu osiguravanje dokumentacije o liječenju). Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, ta odredba nije opravdana posebnim naporom liječnika koji obavlja liječenje. Taj sud upućuje na činjenicu da je i zakonodavac Unije imao u vidu ekonomske interese voditelja obrade: naime, bez naknade se može tražiti samo osiguravanje prve kopije; za sve dodatne kopije koje ispitanik zatraži, u skladu s člankom 15. stavkom 3. drugom rečenicom Opće uredbe o zaštiti podataka može se zahtijevati razumna naknada na temelju administrativnih troškova.

Treće pitanje

- 21 Zahtjev za pravnu zaštitu osobe DW usmjeren je na osiguravanje kopije cjelokupne dokumentacije o liječenju koja se na nju odnosi, dakle na kopiju njezine „medicinske dokumentacije” kako u smislu članka 630.f BGB-a tako i u smislu članka 3. točke (m) Direktive 2011/24/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2011. o primjeni prava pacijenata u prekograničnoj zdravstvenoj skrbi.

- 22 Taj zahtjev za pravnu zaštitu može biti obuhvaćen člankom 15. stavkom 3. prvom rečenicom Opće uredbe o zaštiti podataka samo u mjeri u kojoj medicinska dokumentacija sadržava tužiteljeve osobne podatke.
- 23 Sporno je, te je već i predmet postupka povodom zahtjeva za prethodnu odluku Bundesverwaltungsgerichta (Savezni upravni sud, Austrija) koji je u tijeku pred Sudom (zahtjev od 9. kolovoza 2021., predmet C-487/21), koji sadržaj i koji doseg ima obveza određena člankom 15. stavkom 3. prvom rečenicom Opće uredbe o zaštiti podataka, prema kojoj se osigurava kopija osobnih podataka koji se obrađuju. Taj će spor biti relevantan za donošenje odluke u ovom predmetu u slučaju da se zahtjev koji ističe osoba DW ne odbije već na temelju aspekata obuhvaćenih prethodnim pitanjima pod 1. i 2.
- 24 Iako prema jednom shvaćanju iz članka 15. stavka 3. Opće uredbe o zaštiti podataka proizlazi pravo na kopiju podataka kojima se u skladu s člankom 15. stavkom 1. mora dati pristup, u načelu ne postoji pravo na predaju kopija određenih dokumenata ili svih obrađenih pojedinačnih podataka. Kako bi se ispunila svrha prava na pristup navedena u uvodnoj izjavi 63., da se ispitaniku omogući da bude svjestan obrade i može provjeriti njezinu zakonitost, tada bi – eventualno strukturirano – objedinjavanje obrađenih podataka moglo biti čak prikladnije od osiguravanja kopije svih, eventualno redundantnih pojedinačnih podataka. Obveza voditelja obrade iz članka 15. stavka 3. prve rečenice Opće uredbe o zaštiti podataka ne može ići toliko daleko da on mora osigurati kopiju svakog dokumenta koji sadržava osobni podatak, primjerice ime ispitanika. To se shvaćanje može potkrijepiti presudom Suda od 17. srpnja 2014., YS i dr. (C- 141/12 i C- 372/12, EU:C:2014:2081, t. 45., 59. i 60.).
- 25 Prema drugom shvaćanju, voditelj obrade je u skladu s člankom 15. stavkom 3. prvom rečenicom Opće uredbe o zaštiti podataka dužan u obliku kopije dostaviti ispitaniku u načelu sve obrađene osobne podatke u verziji koja se kod njega nalazi. Pacijentu bi se stoga trebala osigurati kopija cjelovite dokumentacije o liječenju koja se na njega odnosi ako su u toj dokumentaciji sadržani njegovi osobni podaci. Kompilacija podataka ne bi bila dovoljna.
- 26 To se shvaćanje temelji na činjenici da je ispitanikovo pravo na kopiju u odnosu na pravo na pristup u skladu s člankom 15. stavkom 1. Opće uredbe o zaštiti podataka samostalno pravo i stoga nije sustavno ograničeno na potreban sadržaj informacija prema toj odredbi. Ciljevi transparentnosti i omogućavanja provjere zakonitosti navedeni u uvodnoj izjavi 63. stoga se ne mogu na jednak način postići pukim kompiliranjem ili pregledom obrađenih osobnih podataka. Presuda Suda od 17. srpnja 2014. YS i dr. (C- 141/12 i C- 372/12, EU:C:2014:2081), koja se odnosi na tumačenje članka 12. točke (a) Direktive 95/46, ne može se primijeniti jer upravo ta odredba nije sadržavala pravo na kopiju.